

Súbeh disciplinárneho konania a trestného konania proti sudcovi¹

Čentéš, J., Beleš, A.*

ČENTÉŠ, J., BELEŠ, A.: Súbeh disciplinárneho konania a trestného konania proti sudcovi. *Právny obzor*, 104, 2021, č. 1, 39 – 53.

Concurrence of disciplinary and criminal proceedings against judge. In the article, the authors pay attention to the clarification of the principle of *ne bis in idem* in terms of the concurrence of disciplinary proceedings and criminal proceedings in relation to the sanctioning of a judge for the same act. They focus mainly on the decision-making activities of the European Court of Human Rights, the Slovak and Czech courts. At the end of the article, they express their own opinions on the possibility of optional cessation of criminal prosecution of a judge after he was sanctioned for the same act in disciplinary proceedings.

Key words: *disciplinary proceedings, criminal proceedings, concurrence, Ne bis in idem, disciplinary authority, court*

1 Úvod

Zásada *ne bis in idem*, ktorú možno preložiť ako nie dvakrát o tom istom (v totožnej veci), zakazuje dvojité stíhanie, súdenie alebo potrestanie za totožný skutok, totožnej osoby,² pričom jej zmyslom je dosiahnuť, aby osoba bola za jeden skutok sankcionovaná len raz. Aplikovanie zásady *ne bis in idem* medzi právnymi odvetvami navzájom je predmetom rozsiahlych polemík³ a mnohých nejasností a je aj jadrom predkladaného článku. Uvedenú zásadu možno skúmať pri súbehu viacerých trestných konaní, pri súbehu viacerých správnych konaní, ale aj pri súbehu správneho a trestného konania a opačne, či pri súbehu konaní medzi verejnoprávnymi (trestnými, resp. správnymi) konaniami a súkromnoprávnymi konaniami sankčného charakteru.⁴

* Prof. JUDr. Jozef Čentéš, PhD., Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, Generálna prokuratúra Slovenskej republiky;

Andrej Beleš, JUDr., PhD., Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave.

¹ Článok je podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-19-0102 Efektívnosť prípravného konania – skúmanie, hodnotenie, kritériá a vplyv legislatívnych zmien.

² Podrobnejšie pozri Franz Fischer proti Rakúsku z 29. mája 2001, č. 37950/97, a Sergey Zolotukhin proti Rusku z 10. februára 2009, č. 14939/03.

³ Pozri napr. ČENTÉŠ, J. *Súbeh trestného konania a daňového konania a zásada ne bis in idem*. In *Justičná revue*, roč. 69, 2017, č. 6-7, s. 757 – 779; BELEŠ, A. *Uplatňovanie zásady ne bis in idem v disciplinárnom konaní vo výkone väzby a výkone trestu – kazuistický pohľad*. In *Policijná teória a prax*, roč. 25, 2017, č. 3, s. 81 – 95; BELEŠ, A. *Uplatňovanie zásady ne bis in idem pri disciplinárnych konaniach príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov *Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2017*, organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou, v dňoch 30. 3. – 1. 4. 2017, s. 684 – 691.

⁴ Typickým príkladom sú disciplinárne konania v rámci občianskych združení, najmä takých pri ktorých hrozba sankcie, ktorú možno uložiť prevyšuje maximálne výšky trestnoprávných sankcií a pre dotknutú osobu môže byť z hľadiska postihu podstatne závažnejšia. Tak napríklad doživotný zákaz výkonu športovej činnosti

Vo verejnej mediálnej i odbornej diskusii sa – v súvislosti s podozreniami z korupčného správania niektorých sudcov⁵ – problematickým bodom javí súbeh disciplinárneho konania a trestného konania vo vzťahu k sankcionovaniu sudcov za totožný skutok. Vyžadujú si princípy ochrany základných práv a slobôd ochranu jednotlivca – sudcu pred trestným konaním (stíhaním), ak bol za totožný skutok postihnutý disciplinárne? Odpoveďou je bližší rozbor rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len ESLP), slovenských a českých súdov a nadväzujúcej právnej úpravy.

2 *Ne bis in idem* z pohľadu Dohovoru

Zásada *ne bis in idem* ustanovená v čl. 4 Protokolu č. 7 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej Dohovor)⁶, znie: „*Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom podľa zákona a trestného poriadku tohto štátu.*“ Pri autonómnom výklade pojmu trestné konanie⁷ chápaniu tohto pojmu v slovenskom jazyku zodpovedajú termíny trestný čin aj priestupok, resp. porušenie zákona kvalifikované buď ako priestupok, alebo ako trestný čin.

Z týchto dôvodov sa vnútroštátne uplatňovanie⁸ zásady *ne bis in idem* nevzťahuje len na trestné konania v zmysle Trestného poriadku,⁹ ale aj na tie druhy administratívnych

napr. pre hokejistu (za predpokladu, že inkriminovaný skutok sa stal v súvislosti s výkonom jeho povolania ako profesionálneho hokejistu) v porovnaní s maximálnym desaťročným zákazom činnosti podľa Trestného zákona. Podrobnejšie pozri SVÁK, J. – PITEK, L. *Ne bis in idem* v športe? *Justičná revue*, roč. 61, č. 1, 2019, s. 1 – 14.

⁵ So znalosťou histórie možno konštatovať, že podozrenia zo zneužívania právomoci a korupcie sú *evergreenom*. „*V sudcovskej praxi sa vytvorili pevné taxy podľa osoby žalovaného a náročnosti prípadu, no spravídla sa nešlo pod 300 000 sesterčov. Za peniaze mohol byť oslobodený aj ten najväčší vinník a naopak odsúdení aj tí najčestnejší muži. Tento fenomén zašiel tak ďaleko, že niekedy používali porotní sudcovia rôzne zafarbené hlasovacie tabuľky, aby sa úplatkár mohol presvedčiť, či hlasovali podľa jeho želania.*“ In GREGOR, M. *Právny postih korupcie v období Rímskej republiky*. 6. slovensko-české stretnutie doktorandov a postdoktorandov. Trnava : Právnická fakulta TU, 2018, s. 47.

⁶ Oznámenie federálneho Ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Z. z. Slovenský preklad článku 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru v porovnaní s originálom v anglickom jazyku a vo francúzskom jazyku nepresne používa slovenské termíny „trestný čin“, „trestné konanie“, „odsúdenie“ a „rozsudok“. Tým pozmeňuje i celkový význam textu citovaného článku tohto protokolu. Podstatné v danom kontexte je predovšetkým to, že slovo „delikt“ (vo francúzskom znení „infractio“, v anglickom znení „offence“) zamieňa za slová „trestný čin“ (vo francúzskom znení „infractio criminelle“, v anglickom znení „criminal offence“). Usudzovať to možno nielen z výslovného znenia tohto článku, ale aj z jeho porovnania s predchádzajúcimi článkami Dohovoru – s článkami 2 a 3, v ktorých je použitý termín „criminal offence“ (v anglickej verzii) a termín „infractio criminelle“ (vo francúzskej verzii), a to v súvislosti s vymedzením práva na odvolanie v trestných veciach a na odškodnenie v prípade nezákonného odsúdenia.

⁷ Pozri k tomu napr. Igor Tarasov proti Ukrajine zo 16. júna 2016, č. 44396/05, ods. 24.

⁸ Okrem čl. 4 Protokolu č. 7 Dohovoru garantuje vnútroštátne uplatňovanie *ne bis in idem* čl. 14 ods. 7 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (oznámenie federálneho Ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Z. z.). Článok 54 Schengenského dohovoru, článok 50 Charty základných práv Európskej únie a čl. 35 ods. 1 Dohovoru o odovzdávaní trestného konania (oznámenie federálneho Ministerstva zahraničných vecí č. 551/1992 Zb.) znamenajú garanciu zákazu opätovného stíhania orgánmi viacerých štátov (resp. Schengenský dohovor a Charta tzv. úniové uplatňovanie zásady *ne bis in idem*).

⁹ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

konaní (správnych konaní), ktoré majú trestnú povahu.¹⁰ Zvýrazňujeme, že v záujme jednotnosti judikatúry súdov Správny súdny poriadok¹¹ ustanovuje v § 195 povinnosť prihliadať a presadzovať základné zásady trestného konania podľa Trestného poriadku a základné zásady ukladania trestov podľa Trestného zákona v rámci správneho trestania.¹² Medzi tieto zásady nesporne patrí aj zásada *ne bis in idem*.

Na existenciu garancie zákazu dvojitého potrestania *ne bis in idem* podľa čl. 4 Protokolu č. 7 Dohovoru a zodpovedajúcej rozhodovacej činnosti ESLP je potrebné, aby boli splnené tri komponenty¹³:

- i) pluralita konaní (napr. trestného a trestného alebo trestného a správneho o totožnom skutku);
- ii) tieto konania musia mať trestný charakter podľa autonómneho výkladu pojmov obsiahnutých v Dohovore – tieto prvé dva komponenty sa týkajú výkladu prvku *bis*;
- iii) totožnosť predmetu konania, čo sa týka výkladu prvku *idem*.

Rozhodovacia činnosť ESLP prvotne preferovala výklad prvku *idem* ako totožnosti právnej kvalifikácie¹⁴, čiže hmotnoprávny prístup¹⁵. Napokon vyvodila záver¹⁶, že prvok *idem* je nevyhnutné chápať v intenciách totožnosti skutku. Výklad zameraný na totožnosť právnej kvalifikácie by zužoval rozsah práv garantovaných Dohovorom. Zachovanie totožnosti skutku znamená podľa rozhodovacej činnosti ESLP¹⁷ – zachovanie rovna-

¹⁰ Pozri napr. ČENTÉŠ, J. *Trestné činy daňové a zásada ne bis in idem*. Právna úprava správneho trestania [elektronický zdroj]. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta 2015, s. 74 – 83. Ďalej ČENTÉŠ, J.: Súbeh trestného konania a daňového konania a zásada *ne bis in idem*. In: Justičná revue č. 69, 2017, č. 6 – 7, s. 759 – 779.

¹¹ Zákon č. 162/2015 Z. z. Súdny správny poriadok v znení neskorších predpisov.

¹² KOŠIČIAROVÁ, S. *Princíp ne bis in idem a správne trestanie*. In Princíp spravodlivosti v trestnom a správnom súdnom konaní. Pezinok : Justičná akadémia SR, 2016, s. 156 a nasl.; MILUČKÝ, J. Správne trestanie očami nového Správneho súdneho poriadku. Princíp spravodlivosti v trestnom a správnom súdnom konaní. Pezinok : Justičná akadémia SR, 2016, s. 60 – 68. HORVAT, M. Administratívna zodpovednosť právnických osôb, Bratislava : Wolters Kluwer, 2017, s. 173.

¹³ Napr. rozsudok vo veci Mihalache proti Rumunsku z 8. júla 2019, č. 54012/10, bod 49: „*The Court observes that the wording of the first paragraph of Article 4 of Protocol No. 7 sets out the three components of the ne bis in idem principle: the two sets of proceedings must be “criminal” in nature (1); they must concern the same facts (2); and there must be duplication of the proceedings (3). It will assess each of those components in turn.*“

¹⁴ Podľa rozsudku Gradinger proti Rakúsku z 23. októbra 1995, č. 15963/90 bola rozhodujúcim prvkom totožnosť skutku. V prípade Oliveira proti Švajčiarsku z 30. júla 1998, č. 25711/94 súd za rozhodujúcu považoval totožnosť právnej kvalifikácie. Rozsudok vo veci Franz Fischer proti Rakúsku z 29. mája 2001, č. 37950/97 modifikuje druhý prístup tým, že stanovuje, že postačuje, aby právna kvalifikácia bola totožná v určitých podstatných prvkoch. Až následne sa súd opäť priklonil k zásade totožnosti skutku bez ohľadu na právnu kvalifikáciu.

¹⁵ Hmotnoprávne vnímanie zásady *ne bis in idem* prostredníctvom inštitútu *Double Jeopardy* je typické aj pre *common law* systém. Konzekvenencie tohto prístupu sa týkajú nie len súbehu viacerých konaní, ale aj súbehu trestných činov v jednom konaní. THOMAS III, G. C. *Double Jeopardy. The History, the Law*. New York : New York University Press, 1998, s. 32 a nasl.

¹⁶ Sergey Zolotukhin proti Ruskej federácii z 10. februára 2009, č. 14939/03, bod 81.

¹⁷ Z novších rozhodnutí rozsudok Jóhannesson a ďalší proti Islandu z 18. mája 2017, č. 22007/11: „45. *The notion of the “same offence” – the idem element of the ne bis in idem principle in Article 4 of Protocol No. 7 – is to be understood as prohibiting the prosecution or conviction of a second “offence” in so far as it arises from identical facts or facts which are substantially the same (see Sergey Zolotukhin, cited above, §§ 78-84)*“ Pozri ďalej Sergey Zolotukhin proti Ruskej federácii z 10. februára 2009, č. 14939/03, bod 81, A. a B. proti

kých skutočností (identických faktov) alebo skutočností, ktoré sú vo svojej podstate rovnaké ako predmet v zbíhajúcich sa konaniach. Takáto definícia teda pripúšťa úplne zhodné vymedzenie skutku, ako aj zachovanie podstaty skutku s určitými odlišnými skutočnosťami, aby bola totožnosť skutku zachovaná. To je v súlade s ustálenou judikatúrou k pojmu totožnosť skutku v podmienkach slovenského vnútroštátneho práva.¹⁸ Ďalším aspektom prvku *idem* je totožnosť subjektu, voči ktorému sa kumulatívne vedú (viedli) konania. K porušeniu zásady *ne bis in idem* neprichádza, ak sa opakovane koná o totožnom skutku, avšak proti rozdielnym subjektom.

Prvok *bis*, teda pojem vyjadrujúci mnohosť konaní, ktoré „sa zbíhajú“ o totožnom skutku voči totožnej osobe, je potrebné vykladať tak, že garancia *ne bis in idem* podľa Dohovoru platí v prípadoch súbehu trestného konania, ako aj správneho konania, ak má konanie trestnú povahu, teda nepostačuje *per se* verejnoprávny charakter konania.

3 Engelovské kritériá

Na určenie trestnej povahy konania¹⁹ sa uplatňujú tri tzv. engelovské kritériá, ktoré ESĽP rozvinul v prípade Engel²⁰ a v nasledujúcej rozhodovacej činnosti.²¹ Tieto kritériá majú alternatívnu povahu a pre naplnenie pôsobnosti článku 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru sa vyžaduje naplnenie minimálne jedného z nich. Nedostatok trestnej povahy sankcie²² nevyklučuje naplnenie prvého alebo druhého kritéria. V prípade pochybností sa však môže druhé a tretie kritérium testovať kumulatívne.²³

Prvým kritériom je **právna kvalifikácia skutku vo vnútroštátnom práve**, ak čin (skutok) patrí do trestného práva, tak ide o čin v zmysle Dohovoru.

Z hľadiska druhého kritéria sa **povaha deliktu z hľadiska chráneného záujmu** (všeobecný, partikulárny) skúma s ohľadom na to, či je daný právny predpis adresova-

Nórsku z 15. novembra 2016, č. 24130/11, 29758/11, ods. 108, Šimkus proti Litve z 13. júna 2017, č. 41788/11, ods. 48.

¹⁸ Napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR z 11. novembra 2015, sp. zn. 3 Tdo 50/2015, I. ÚS 531/2017, R 64/1973. Pozri aj REPA, O. *Totožnosť skutku a skutková veta v trestnom práve*. In Justičná revue, roč. 66, 2014, č. 6 – 7, s. 815 – 821.

¹⁹ Uznesenie najvyššieho súdu z 20. apríla 2011, sp. zn. 5 Tdo 18/2011. K uvedenej problematike pozri tiež BELEŠ, A. – HAVELKOVÁ, M. *Uplatňovanie zásady ne bis in idem pri disciplinárnych konaniach vo väznenstve*. In Justičná revue, roč. 69, 2017, č. 2, s. 149 – 162. ČENTĚŠ, J. *Uplatňovanie zásady ne bis in idem v rozhodnutiach slovenských súdov = Applying the principle of ne bis in idem in decisions of Slovak courts*. In JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*. Praha : Leges, 2016, s. 129 – 142. Pozri aj Cambell a Fell v. Spojené kráľovstvo z 28. júna 1984, Ezech a Connors v. Spojené kráľovstvo z 9. októbra 2003 a Payet v. Francúzsko z 20. januára 2011.

²⁰ Engel a ďalší proti Holandsku z 8. júna 1976, č. 5100/71.

²¹ Pozri LALÍK, T. *Právo na spravodlivý súdny proces a zásada ne bis in idem podľa Dohovoru a správne trestanie*. In Justičná revue, roč. 67, č. 12, 2015, s. 1383. Na základe tejto rozhodovacej činnosti pod pôsobnosť článku 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru možno podradiť aj priestupky, prípadne iné správne delikty a výnimočne aj disciplinárne delikty, ktoré majú trestnú povahu.

²² Z ostatného času pozri Polyakh a ďalší proti Ukrajine zo 17. októbra 2019, č. 58812/15 53217/16 59099/16, bod 154. Pozri aj KMEC, J. – KOSÁŘ, D. – KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech*. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. BECK, 2012, s. 578.

²³ Taktiež Polyakh a ďalší ..., bod 154.

ný všetkým osobám (trestná povaha)²⁴ alebo určitej špecifickej skupine osôb, ktoré majú osobitné postavenie, keďže podlieha súboru osobitných napr. disciplinárnych pravidiel (sudcovia, prokurátori, vojaci,²⁵ odsúdení²⁶ a pod.). Pri skúmaní druhého kritéria sa tiež skúma účel sankcie, a teda či je preventívno-represívny (aspoň čiastočne) alebo reparačný.²⁷

V rámci tretieho kritéria sa skúma **stupeň prísnosti sankcie** (druh a stupeň závažnosti sankcie), **ktorá hrozí dotknutej osobe**. Výška a charakter uloženej sankcie v konkrétnom prípade sú (spravidla) bez významu, keďže podstatným ukazovateľom sú výška a charakter sankcie, ktorú možno uložiť za spáchaný delikt.²⁸ Aplikáciou týchto kritérií možno ochranu rozšíriť aj do odvetví, ktoré nepatria do tradičných kategórií trestného práva.²⁹

Engelovské kritériá sú ďalej doplnené testom komplementárnosti, na ktorého základe je možné pripustiť dvojité vedenie konania a dvojité postih totožného páchatel'a za totožný skutok, avšak prvok bis nebude naplnený vzhľadom na určité kritériá – **kritériá komplementárnosti a časovej súvislosti**, ktoré ESLP podrobne definoval v rozhodnutí A. a B. proti Nórsku.³⁰

Komplementárne konania musia byť kombinované integrovaným spôsobom tak, aby vytvorili súvislý celok.³¹ To znamená, že musia spĺňať nasledujúce kritériá:

- i) rôzne konania sledujú doplnkové účely, a teda nielen abstraktné, ale aj konkrétne, riešia rôzne aspekty spoločensky závažného konania;
- ii) dualita konania je predvídateľným dôsledkom toho istého skutku (*idem*), tak z právneho hľadiska, ako aj v praxi;

²⁴ Kadubec proti Slovensku z 2. septembra 1998, Lauko proti Slovensku z 2. septembra 1998. Odlišná situácia je v prípade, keď predmetom disciplinárneho konania vedeného proti sudcovi je skutok právne kvalifikovaný ako priestupok (splňa druhé engelovské kritérium). V takomto prípade disciplinárny senát zastaví disciplinárne konanie proti sudcovi podľa § 124 ods. 1 písm. b) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príslušných a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pozri aj § 9 ods. 2 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

²⁵ Engel a ďalší proti Holandsku z 8. júna 1976.

²⁶ Ezah a Connors proti Spojenému kráľovstvu z 9. októbra 2003.

²⁷ Preventívny účel zahŕňa odradenie od páchania trestnej činnosti v budúcnosti, teda či sankcia bola uložená ako trest s cieľom odradiť od ďalšieho páchania takýchto činov, nie s cieľom bezprostredne zamedziť páchatel'ovi v tom, aby vo svojej trestnej činnosti pokračoval (napr. rôzne opatrenia majúce za cieľ zabrániť vodičovi, ktorý skonzumoval alkoholické nápoje, aby mohol ďalej pokračovať v jazde). Reparačný účel zahŕňa ekonomickú náhradu napr. v prípade úroku z omeškania.

²⁸ Podrobnejšie pozri napr. ŠAMKO, P. *Daňové podvodné konania a ich dokazovanie*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, s. 388.

²⁹ Jussila proti Finsku z 23. novembra 2006, č. 73053/01. ESLP ako príklad uvádza (ods. 43): disciplinárne konanie vo väzniciach (Campbell a Fell proti Spojenému kráľovstvu z 28. júna 1984, séria A č. 80), colné právo (Salabiaku v. Francúzsko z 7. októbra 1988, séria A č. 141-A), právo hospodárskej súťaže (Société Stenuit proti Francúzsku, 27. februára 1992, séria A č. 232-A) a sankcie uložené súdom s právomocou vo finančných záležitostiach (Guisset v. Francúzsko, č. 33933/96, ECHR 2000-IX).

³⁰ A. a B. proti Nórsku z 15. novembra 2016, č. 24130/11, 29758/11. Pre úplnosť uvádzame, že k uvedenému rozhodnutiu priložil separátne stanovisko sudca Paulo Pinto de Albuquerque, v ktorom sformuloval odlišný názor, než bol prijatý v tomto rozhodnutí.

³¹ Tamtiež, ods. 130.

- iii) príslušné súbory konaní sú vedené takým spôsobom, aby sa v najväčšej možnej miere zabránilo duplicitě pri zhromažďovaní, ako aj posudzovaniu dôkazov, najmä prostredníctvom primeranej interakcie medzi rôznymi príslušnými orgánmi, aby sa tak zistilo, že skutočnosti zistené v jednom konaní sa používajú aj v druhom konaní a
- iv) sankcie uložené v konaniach, ktoré sú ukončené ako prvé, sa zohľadňujú v ďalších konaniach, ktoré sú ukončené až následne, resp. ako posledné, aby sa zabránilo tomu, že dotknutá osoba bude napokon znášať nadmerné bremeno; toto riziko sa minimalizuje, ak existuje kompenzačný mechanizmus určený na zabezpečenie toho, aby celková výška uložených sankcií bola primeraná.³²

Okrem kritéria komplementárnosti sa vyžaduje aj kumulatívne splnenie kritéria **časovej súvislosti**, ktorá musí byť dostatočne úzka, aby chránila jednotlivca pred neistotou, prietahmi a predlžovaním konania aj v prípadoch, keď vnútroštátny systém obsahuje integrovaný systém oddeľujúci správne a trestné zložky.³³

Z uvedeného vyplýva, že tak ako engelovské kritériá rozširujú ochranu, kritériá komplementárnosti a časovej súvislosti znamenajú zúženie širokého výkladu engelovských kritérií, a teda aj ochrany.

4 Súbeh disciplinárneho konania a trestného konania z pohľadu rozhodovacej činnosti EŠLP

Vzhľadom na rozmanitosť správnych konaní nie je možné všeobecne ustanoviť, že práva priznané v trestnom konaní sa musia uplatňovať pri rozhodovaní o akomkoľvek správnom delikte. To platí najmä o disciplinárnych deliktoch, ktorých trestnú povahu nemožno konštatovať na základe druhého engelovského kritéria (napr. nie sú priestupkami). Disciplinárna zodpovednosť pri týchto disciplinárnych deliktoch totiž môže vzniknúť len vnútri určitej organizačnej štruktúry, teda nemá *externé účinky*.³⁴ *A contrario*, účinky zodpovednosti pri disciplinárnych deliktoch sú interné, keďže sa vyvodzujú voči špecifickej skupine osôb, ktoré majú právny vzťah k organizačnej štruktúre určitých orgánov alebo inštitúcií (napr. na základe menovania, voľby, pracovnej zmluvy)³⁵ – teda disciplinárne delikty sledujú partikulárne záujmy týchto orgánov alebo inštitúcií (napr. súdneho systému). Do úvahy tak prichádza určenie trestnej povahy disciplinárneho deliktu len na základe tretieho engelovského kritéria. Sankcie sa pri jednotlivých typoch disciplinárnych deliktov odlišujú, preto pri každom type je potrebné skúmať trestnú povahu disciplinárneho deliktu osobitne.³⁶

³² Tamtiež, ods. 132.

³³ LACIAK, O. Právo nebyť stíhaný dvakrát za ten istý skutok (ne bis in idem) = Right not to be tried for the same offence (doublejeopardy). In JELÍNEK, J. a kol. *Ochrana základných práv a svobod v trestním řízení*. Praha : Leges, 2020, s. 126. Pozri aj Jóhannesson a ďalší proti Islandu z 18. mája 2017, č. 22007/11 a Bjarni Ármansson proti Islandu zo 16. apríla 2019, č. 72098/14.

³⁴ MACHAJOVÁ, J. – SOBIHARD, J. Iné správne delikty. In MACHAJOVÁ, J. a kol. *Všeobecné správne právo*. 5. aktualizované vydanie. Bratislava : Eurokódex, 2010, s. 289.

³⁵ CEPEK, B. Správne disciplinárne delikty. In VRABKO, M. a kol. *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. Bratislava: C. H. Beck, 2012, s. 306 – 307.

³⁶ Demel proti Rakúsku zo 16. apríla 1998, č. 30993/96. Trestnú povahu je možné disciplinárnemu konaniu voči obvineným a odsúdeným priznať, ak následkom uloženej sankcie v takom disciplinárnom konaní je

ESLP vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ nedospel v žiadnom svojom rozhodnutí k právnenému názoru, že disciplinárne konanie sudcu by bolo možné považovať aj za trestné konanie. Disciplinárne konanie, ktoré vedie k prepusteniu sudcu alebo má iné závažné dôsledky, ESLP považuje za civilné konanie, na ktoré sa vzťahuje civilná vetva čl. 6 Dohovoru.³⁷ Podľa ESLP nie je disciplinárne obvinenie sudcu považované za trestné obvinenie podľa čl. 6 Dohovoru, resp. disciplinárny delikt za trestný čin podľa čl. 4 Protokolu č. 7 k Dohovoru. Známymi rozhodnutiami už z 90. rokov³⁸, v ktorých disciplinárnym konaniam voči sudcom **nebola** priznaná trestná povaha, sú Kremzow proti Rakúsku³⁹ a Demel proti Rakúsku.⁴⁰

V prípade Kremzow bol sudca odsúdený za závažnú trestnú činnosť. V disciplinárnom konaní mu následne boli odňaté požitky súvisiace s postavením penzionovaného emeritného sudcu. Komisia konštatovala, že úloha disciplinárneho súdu sa v podstate obmedzovala na preskúmanie otázky, či v prípade, ak je sťažovateľom sudca vo výslužbe, je možné závažný trestný čin, za ktorý bol uznaný vinným, kvalifikovať zároveň aj ako disciplinárne previnenie. Sankcie uložené v disciplinárnom konaní boli podľa názoru Komisie typické sankcie, ktoré v týchto prípadoch stanovujú disciplinárne predpisy štátnych úradníkov mnohých zmluvných štátov: odňatie práv spojených s profesionálnym postavením štátneho zamestnanca vrátane straty dôchodkových práv. Komisia fakticky testovala tretie engelovské kritérium, hoci to neuviedla explicitne. Výsledkom bolo, že disciplinárne konanie voči sudcovi nemá trestný charakter, a preto k porušeniu zásady *ne bis in idem* neprišlo.

Posúdenie disciplinárneho konania voči sudcovi v prípade Demel bolo podobné. Sankcia, ktorá mohla byť sťažovateľovi v disciplinárnom konaní uložená, mohla spočívať v pokarhaní, sudcovskom penzionovaní so zníženým dôchodkom alebo dokonca až v odňatí funkcie sudcu. Toto je potrebné vziať do úvahy, keďže na určenie závažnosti sankcie podľa tretieho engelovského kritéria je potrebné posúdiť, akú sankciu bolo možné potenciálne uložiť (nie aká bola uložená).⁴¹ Komisia v prípade Demel odkázala na prípad Kremzow a pripomenula, že odňatie práv spojených s profesionálnym postavením štátneho zamestnanca vrátane straty nároku na dôchodok sú typickou sankciou

predĺženie trvania odňatia slobody alebo vylúčenie možnosti skrátenia trvania odňatia slobody, napr. odsúdený nebude podmienčne prepustený. Odňatie slobody bolo za závažnú sankciu s trestným charakterom považované aj v samotnom prípade Engel a ďalší. Bližšie pozri BELEŠ, A. – HAVELKOVÁ, M. *Uplatňovanie zásady ne bis in idem pri disciplinárnych konaniach vo väznenstve*. In *Justičná revue*, roč. 69, 2017, č. 2, s. 149 – 162, BELEŠ, A. *Uplatňovanie zásady ne bis in idem v disciplinárnom konaní vo výkone väzby a výkone trestu – kazuistický pohľad*. In *Policajná teória a prax*, roč. 25, č. 3, 2017, s. 81 – 95.

³⁷ Olujic proti Chorvátsku z 5. februára 2009, č. 22330/05, § 32 – 44, v ktorom išlo o odvolanie z funkcie sudcu. Pozri aj pozri Jakšovski a Trifunovski proti Macedónsku zo 7. januára 2016, č. 56381/09 a 58738/09, § 32; Gerovska Popčevska proti Macedónsku zo 7. januára 2016, č. 48783/07, § 38) In Ústavný súd Českej republiky I. ÚS 2617/15.

³⁸ Pozri tiež Príručka judikatúry ESLP. Právo nebyť opakovaně súdený alebo trestaný (preklad B. Babáková) In *Bulletin oddelenia dokumentácie, analytiky a komparatistiky Kancelárie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky*, s. 47 a nasl.

³⁹ Rozhodnutie Komisie vo veci Kremzow proti Rakúsku zo 7. novembra 1990, č. 16417/90.

⁴⁰ Rozhodnutie Komisie vo veci Demel proti Rakúsku zo 16. apríla 1998, č. 30993/96.

⁴¹ Napr. Sergey Zolotukhin proti Ruskej federácii z 10. februára 2009, č. 14939/03, ods. 56.

disciplinárneho práva. Sankcie, o ktoré ide v prejednávanej veci (Demel), mali teda čisto disciplinárnu povahu, a teda záruka *ne bis in idem* sa neuplatnila.

V ostatnom období sa ESJP zaoberal problematikou disciplinárnych konaní v prípade Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku⁴², a to v súvislosti s čl. 6 Dohovoru. ESJP uviedol, že ustanovenia o disciplinárnej zodpovednosti sudcov nie sú zamerané na verejnosť všeobecne – ich účelom je **chrániť česť a povest' povolania a udržiavať dôveru verejnosti v súdnictvo**. Druhé kritérium teda nie je splnené. V súvislosti s tretím kritériom ESJP konštatoval, že všetky sankcie, ktoré sudcovi mohli byť uložené, majú čisto disciplinárnu povahu. Aj keď výška peňažnej sankcie môže byť značná, a preto má represívny charakter, prísnosť sankcie *per se* nezakladá trestnú povahu disciplinárneho deliktu.⁴³

Podobne ESJP odmietol trestnú povahu disciplinárnych konaní voči sudcom v prípadoch Kamenos proti Cypru⁴⁴ (sankcia: zbavenie funkcie sudcu), Oleksandr Volkov proti Ukrajine⁴⁵ (taktiež, pričom súd pripomenul, že zbavenie funkcie alebo prepustenie je typickou disciplinárnou sankciou, pričom zdôraznil, že sťažovateľove odvolanie z postu sudcu mu nebránilo vo výkone inej právnickej profesie /§ 93/), resp. Sturua proti Gruzínsku (zbavenie funkcie)⁴⁶, ako aj Di Giovanni proti Taliansku.⁴⁷

5 Disciplinárne konanie proti sudcovi

Všeobecne možno uviesť, že disciplinárna zodpovednosť je správnoprávna zodpovednosť, ktorej existencia je výrazom potreby zabezpečiť dodržiavanie predpísaných pravidiel v relatívne ucelených a stabilizovaných organizačných štruktúrach, pričom disciplinárneho deliktu sa môže dopustiť konkrétna osoba, ktorý má určitý (právny) vzťah k danej organizačnej sústave.⁴⁸ Konkrétna disciplinárna zodpovednosť sudcu sa uplatňuje vo vzťahu k organizačnej štruktúre súdu, s osobitnými právami a povinnosťami vyplývajúcimi z tohto vzťahu.

Základným zmyslom disciplinárneho konania je najmä ochrana integrity sudcovského stavu, nezávislosti a nestrannosti sudcov a súdnej moci a dôvery verejnosti v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie sudcov. Funkcia sudcu predstavuje v profesijnom i mimoprofesijskom pôsobení pozíciu ústavného činiteľa, u ktorého je nevyhnutné vyžadovať čo najprísnejšie plnenie povinností, ktoré sú s výkonom tejto funkcie spojené.⁴⁹ Disciplinárne konanie teda primárne sleduje iný účel ako trestné konanie (§ 1 Trest-

⁴² Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku zo 6. novembra 2018, č. 55391/13, 57728/13, 74041/13.

⁴³ Primerane ods. 125 a 126 predmetného rozhodnutia.

⁴⁴ Kamenos proti Cypru z 31. októbra 2017, č. 147/07, ods. 50 až 53.

⁴⁵ Oleksandr Volkov proti Ukrajine z 9. januára 2013, č. 21722/11, ods. 93 až 95.

⁴⁶ Sturua proti Gruzínsku z 28. marca 2017, 45729/05, ods. 28.

⁴⁷ Di Giovanni proti Taliansku z 9. júla 2013, č. 51160/06, ods. 35.

⁴⁸ Primerane pozri KEISLER, I. *Disciplinárni odpovědnost osob ve služebním poměru*. Časopis pro právní vědu a praxi, roč. XXIV, 2016, č. 4, s. 626.

⁴⁹ Primerane pozri rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Českej republiky z 18. februára 2015, sp. zn. 13 Kss 6/2014 – 38.

ného poriadku) – hoci uplatňujú podobné procesné inštitúty⁵⁰ – a tento fakt potvrdzuje možnosť súbehu disciplinárneho a trestného konania, ako to vyplýva z rozhodovacej činnosti EŠLP.

Zákon o sudcoch a príseďiacich⁵¹ ustanovuje disciplinárnu zodpovednosť sudcu za disciplinárne previnenie,⁵² pričom vymenúva disciplinárne opatrenia (sankcie), ktoré možno uložiť za disciplinárne previnenie.⁵³

Podľa § 117 zákona o sudcoch sa za disciplinárne previnenia uložia disciplinárne opatrenia, ktorými môžu byť (ods. 1) : a) napomenutie, b) zníženie funkčného platu až o 30 % na obdobie najviac troch mesiacov (pri opätovnom disciplinárnom previnení, ktorého sa sudca dopustil v čase pred zahladením disciplinárneho postihu, na obdobie najviac šiestich mesiacov), c) vydanie a zverejnenie rozhodnutia o tom, že dotknutý sudca v príslušnom roku nepreukázal zákonom ustanoveným spôsobom zdroj svojich majetkových prírastkov.

Za závažné disciplinárne previnenie sa podľa § 117 ods. 3 zákona o sudcoch a príseďiacich uloží: a) preloženie sudcu na súd nižšieho stupňa, b) zníženie funkčného platu o 50 % až 70 % na obdobie troch mesiacov až jedného roka, c) vydanie a zverejnenie rozhodnutia o tom, že dotknutý sudca v príslušnom roku nepreukázal zákonom ustanoveným spôsobom zdroj svojich majetkových prírastkov, čím mohol narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu alebo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov; príp. až odvolanie z funkcie sudcu, ak ide o disciplinárne previnenie nezlučiteľné s funkciou sudcu (§ 117 ods. 5 zákona o sudcoch a príseďiacich).

Druhy disciplinárnych opatrení (sankcií), ich závažnosť a citeľnosť v disciplinárnom konaní proti sudcovi sú zjavne odlišné ako tresty (sankcie), ich závažnosť a citeľnosť v trestnom konaní. Disciplinárne opatrenia, ktoré možno uložiť sudcovi, sú typickými sankciami disciplinárnych predpisov, ako bolo uvedené v prípade Kremzow. Hrozba odvolania sudcu z funkcie ako najtvrdšia sankcia v disciplinárnom konaní nedosahuje závažnosť hrozby uloženia trestu odňatia slobody, príp. ďalších trestov v trestnom konaní. *A fortiori*, túto závažnosť nedosahujú miernejšie sankcie, ktoré je možné uložiť v disciplinárnom konaní. Tretie engelovské kritérium nie je splnené.

Z týchto dôvodov nič nebráni, aby po uložení disciplinárneho opatrenia proti sudcovi sa voči nemu následne viedlo trestné konanie (stíhanie), prípadne, aby mu bol uložený trest v trestnom konaní – za totožný skutok. Možno zvýrazniť, že opačná situácia nie je možná, pretože podľa § 124 ods. 1 písm. e) zákona o sudcoch a príseďiacich disciplinár-

⁵⁰ Napr. LINDGEN, E. *Handbuch des Disziplinarrechts für Beamte und Richter in Bund und Ländern*. Berlin : De Gruyter, 1968, s. 1.

⁵¹ Zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁵² Ust. § 116 zákona o sudcoch a príseďiacich.

⁵³ Podľa súdnej praxe disciplinárny senát pri ukladaní disciplinárneho opatrenia podľa § 117 zákona o sudcoch a príseďiacich prihliadne na rozsah a povahu porušenej povinnosti, spôsob konania sudcu, následok a mieru zavinenia sudcu. Ďalej zohľadní aj predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť sudcu a zložitost' prejednávanej veci – primerane pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky – disciplinárneho senátu z 19. septembra 2016, sp. zn. 4 Ds 2/2016.

ny senát bez ústneho pojednávania konanie zastaví, ak o skutku, pre ktorý sa disciplinárne konanie vedie, sa právoplatne rozhodlo v trestnom konaní. Zákon o sudcoch a príseďiacich z pohľadu svojich dôsledkov nerozlišuje dôvod, pre ktorý napr. bolo trestné stíhanie zastavené, ani štádium trestného konania, v ktorom k zastaveniu trestného stíhania došlo.⁵⁴

Zákon o sudcoch a príseďiacich ustanovuje postup v prípade, ak sa disciplinárny senát domnieva, že skutočnosti, ktoré sa sudcovi kladú za vinu, majú znaky trestného činu. V takomto prípade disciplinárne konanie preruší a vec postúpi príslušnému orgánu činnému v trestnom konaní. Rovnako disciplinárny senát preruší disciplinárne konanie aj vtedy, ak sa dozvie, že pre skutok, pre ktorý sa disciplinárne konanie začalo, sa proti sudcovi vedie trestné konanie.⁵⁵

Správne aplikovanie zákona má význam tiež v prípade, keď zákonné znaky trestného činu sú obdobné, ako zákonné znaky disciplinárneho previnenia. Od 1. januára 2021 sa stal súčasťou Trestného zákona **trestný čin ohýbania práva** podľa § 326a Trestného zákona, ktorý kriminalizuje aj konanie sudcu (okrem príseďiaceho sudcu a rozhodcu rozhodcovského súdu), ktorý pri rozhodovaní svojvoľne uplatní právo a iného tým poškodí alebo zvýhodní. Skutková podstata trestného činu ohýbania práva je sčasti obdobná ako závažné disciplinárne previnenie podľa § 116 ods. 2 písm. e) zákona o sudcoch a príseďiacich, ktoré umožňuje vyvedenie disciplinárnej zodpovednosti za svojvoľné rozhodnutie sudcu, ktoré je v rozpore s právom, ak týmto rozhodnutím sudca spôsobí značnú škodu alebo iný obzvlášť závažný následok. Možno poukázať na okolnosť, že skutková podstata disciplinárneho previnenia je z hľadiska následku prísnejšia (spôsobenie značnej škody alebo iného obzvlášť závažného následku) ako skutková podstata trestného činu ohýbania práva. Z tohto dôvodu bude nutné v prípade svojvoľného rozhodnutia sudcu a splnenia ďalších zákonných podmienok, zo strany orgánov verejnej moci veľmi pozorne skúmať podmienky na vyvedenie trestnoprávnej zodpovednosti sudcu.

Zohľadnenie disciplinárneho opatrenia (sankcie) uloženej sudcovi v disciplinárnom konaní môže byť relevantné v prípade, ak sa proti nemu následne vedie trestné konanie (stíhanie) za totožný skutok, a to najmä v prípade splnenia fakultatívnych dôvodov zastavenia trestného stíhania.

6 Právna úprava v Trestnom poriadku

Vzhľadom na zameranie tohto článku sa sústredíme na prezentovanie nášho názoru na aplikovanie relevantných ustanovení Trestného poriadku vo vzťahu k fakultatívnym dôvodom zastavenia trestného stíhania sudcu po tom, čo mu bolo uložené disciplinárne opatrenie za totožný skutok.

⁵⁴ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky – disciplinárneho senátu z 27. januára 2014, sp. zn. 1 Ds 8/2014. Ďalej pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky – disciplinárneho senátu z 21. novembra 2011, sp. zn. 1Ds 1/2011.

⁵⁵ Ust. § 125 ods. 1 a ods. 2 zákona o sudcoch a príseďiacich. Prerušenie disciplinárneho konania trvá do právoplatnosti rozhodnutia v trestnom konaní. Ak nie sú splnené podmienky na pokračovanie v disciplinárnom konaní alebo na konanie v osobitných prípadoch, disciplinárny senát disciplinárne konanie zastaví.

Pre právne posúdenie tejto situácie je relevantná právna úprava v Trestnom poriadku.⁵⁶ Podľa § 215 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku *prokurátor môže zastaviť trestné stíhanie, ak o skutku obvineného bolo už právoplatne rozhodnuté disciplinárne iným orgánom (...) a toto rozhodnutie možno považovať za dostačujúce.*⁵⁷ Obdobne § 241 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku umožňuje samosudcovi a § 244 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku senátu za rovnakých podmienok ako § 215 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku zastaviť trestné stíhanie.⁵⁸

Uvedená právna úprava akceptuje vedenie trestného konania za skutok, za ktorý už bolo vo vzťahu k jednotlivcovi právoplatne rozhodnuté v disciplinárnom konaní. V takomto prípade Trestný poriadok fakultatívne umožňuje prokurátorovi v prípravnom konaní, v súdnom konaní samosudcovi, resp. senátu, aby rozhodli o zastavení trestného stíhania.

Rozhodujúcou podmienkou zastavenia trestného stíhania v tomto prípade je, či **toto rozhodnutie možno považovať za dostačujúce**. Splnenie tejto podmienky vyžaduje, aby prokurátor alebo súd veľmi precízne vyhodnotili konkrétne okolnosti prípadu a osobu obvineného.

Z hľadiska naplnenia fakultatívnych dôvodov zastavenia trestného stíhania sudcu sme sa nestretli s takýmto právoplatným uznesením v Slovenskej republike (čo však nevylučuje, že takéto rozhodnutie bolo vydané). Z tohto dôvodu – z hľadiska komparatívnej metódy výkladu práva – priblížime fakultatívne dôvody zastavenia trestného stíhania vedeného proti sudkyňi v Českej republike. Podstata skutku spočívala v tom, že obvinená ako zákonná sudkyňa okresného súdu nezabezpečila, aby o ďalšom trvaní väzby obžalovaného bolo rozhodnuté v zákonnej lehote, ktorá uplynula dňa 18. mája 2016, a následne dňa 19. mája 2016 vyhotovila uznesenie o ponechaní obžalovaného vo väzbe, ktoré označila dátumom 18. mája 2016 a dala pokyn k jeho odoslaniu namiesto toho, aby obžalovaného z väzby bezodkladne prepustila, pričom obžalovaný bol nezákonne vo väzbe do 26. mája 2016. Za uvedený skutok kvalifikovaný ako kárne previnenie bola sudkyňa rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu Českej republiky uznaná vinnou a bolo jej uložené kárne opatrenie – zníženie platu o 25 % na dobu jedného roka.⁵⁹

Za totožný skutok bolo následne proti sudkyňi vedené trestné stíhanie, ktoré bolo uznesením okresného súdu v spojení s uznesením krajského súdu zastavené z dôvodu

⁵⁶ Primárnym predpokladom na naplnenie fakultatívnych dôvodov zastavenia trestného stíhania podľa § 215 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku je predchádzajúci záver o tom, že sa skutok stal, vykazuje znaky skutkovej podstaty trestného činu, dôvodnosť obvinenia, neexistencia dôvodov pre zastavenie trestného stíhania podľa § 215 ods. 1 Trestného poriadku a do úvahy neprichádza taká kvalifikácia skutku, ktorá by aplikáciu fakultatívnych dôvodov zastavenia trestného stíhania vylučovala (primerane pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 4. marca 1993, sp. zn. 8 Tz 4/93) a uplatnenie všetkých dôsledkov trestnej represie nie je potrebné s ohľadom na predchádzajúci postih obvineného inými právnymi prostriedkami pre totožný skutok.

⁵⁷ Pre úplnosť uvádzame, že ustanovenie § 197 ods. 2 Trestného poriadku umožňuje, aby prokurátor alebo policajt rozhodli pri zohľadnení sankcie (disciplinárneho opatrenia) za ten istý skutok aj v postupe pred začatím trestného stíhania, a to odložením (§ 197 ods. 2 vzhľadom na okolnosti uvedené v § 215 ods. 2 Trestného poriadku).

⁵⁸ Obdobne pozri aj § 281 ods. 2 a § 290 ods. 1 Trestného poriadku.

⁵⁹ Rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo 7. júna 2017, sp. zn. 13 Kss 3/2017-77.

naplnenia fakultatívnych dôvodov. Proti tomuto uzneseniu podal najvyšší štátny zástupca Českej republiky dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Českej republiky.⁶⁰ Vo svojom rozhodnutí Najvyšší súd Českej republiky všeobecne uviedol, že faktická neúčelnosť ďalšieho trestného stíhania z dôvodu postačujúceho rozhodnutia o skutku iným orgánom musí mať podklad v skutkovom zistení, že sú dané okolnosti, ktorými dochádza k naplneniu zákonných predpokladov aplikácie § 172 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku [v slovenskom Trestnom poriadku ustanovenie § 215 ods. 2 písm. b)]. Týmto sú predchádzajúce rozhodnutie o skutku obvineného iným orgánom, ktoré musí byť vyhodnotené ako dostačujúce.⁶¹

V posudzovanom prípade záver o faktickej neúčelnosti ďalšieho trestného stíhania z dôvodu uloženého kárneho, t. z. disciplinárneho opatrenia obvinenej sudkyňi podľa názoru Najvyššieho súdu Českej republiky mal podklad v zistení, že najmä z hľadiska povahy a závažnosti konania, pomerov obvinenej, možnosti jej nápravy, ochrany spoločnosti a ďalších kritérií ustanovených v § 39 ods. 2, 3 Trestného zákonníka je uložené kárne opatrenie dostačujúce. Najvyšší súd Českej republiky prihliadol aj na hodnotenie predsedu okresného súdu, ktorý uviedol, že kárne stíhanie a trestné stíhanie obvinenej nielen pre ňu, ale aj pre mladších kolegov bolo významným poučením, a čo do prevencie splnilo svoj účel.

S prihliadnutím na uvedené rozhodnutie a jeho závery možno zaujať právny názor, že aplikovanie fakultatívnych dôvodov zastavenia trestného stíhania po uložení predchádzajúceho disciplinárneho opatrenia (sankcie) sudcovi za totožný skutok by malo byť výnimočné.

Na odlišenie jednotlivých protiprávných konaní sudcov možno uviesť niekoľko fiktívnych prípadov vo vzťahu k vedeniu disciplinárneho konania, resp. trestného konania (stíhania).

V prípade, ak by napr. počas hlavného pojednávania bol vyhotovený zvukový záznam, ktorý by obsahoval výpovede procesných strán (obžalovaného, svedkov, znalcov a pod.) a následne by sudca upravil písomný prepis zvukového záznamu výpovedí z hlavného pojednávania v rozpore so skutočnou výpoveďou osôb zaznamenaných na zvukovom zázname, bez toho, aby mal úmysel poškodiť procesné strany, pripadalo by do úvahy najmä disciplinárne konanie.

Odlišná situácia by nastala v prípade, ak by sudca písomný prepis zvukového záznamu z hlavného pojednávania upravil tak, aby prišlo k výrazným posunom obsahovej zmeny jednotlivých výpovedí, v rozpore so skutočne zisteným skutkovým stavom, v úmysle dosiahnuť ich odsúdenie. V takomto prípade by bolo zjavné, že voči sudcovi možno vyvodit' iba trestnoprávnu zodpovednosť.

Pri aplikovaní zastavenia trestného stíhania z fakultatívnych dôvodov je potrebné dôsledne vyhodnotiť v konkrétnom prípade závažnosť protiprávneho konania sudcu v porovnaní s bežne sa vyskytujúcimi trestnými činmi danej skutkovej podstaty, ktorých závažnosť je vyjadrená konkrétnou trestnou sadzbou trestu odňatia slobody. V rámci

⁶⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky z 18. decembra 2019, sp. zn. 8 Tdo 1283/2019.

⁶¹ R 14/1971-II, R 23/1976.

tohto vyhodnotenia by sa malo zohľadniť aj to, či povaha a závažnosť konkrétneho skutku spolu s osobou sudcu vedú k presvedčivému a odôvodnenému záveru, že na ďalšom trestnom stíhaní nie je daný verejný záujem.⁶²

Rozhodne by sa nemal tento inštitút aplikovať v prípade, keď je preukázané, že protiprávne konanie sudcu bolo motivované zisťným úmyslom, prípadne keď sú zrejmé korupčné vplyvy, alebo ak sa konania dopustil s úmyslom poškodiť tretiu osobu. Rovnako by sa nemal aplikovať v prípade svojvoľného rozhodovania sudcu alebo protiprávneho konania sudcu, ktoré možno kvalifikovať ako zločin. Dôležité je tiež vyhodnotiť predchádzajúcu právnu a sudcovskú kariéru sudcu, najmä to, či ide o ojedinelý excés, alebo či sa už v minulosti vyskytlo iné pochybenie.

Je potrebné uvedomiť si, že takýmito konaniami sudca narúša dôstojnosť sudcovskej funkcie a ohrozuje dôveru verejnosti v nezávislé, nestranné, odborné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Ústavná pozícia súdnej moci je založená na tejto dôvere. Bez dôvery stráca súdna moc legitimitu.⁶³ Je zjavné, že vnímanie súdnej moci ako dôveryhodnej môže byť narušené, ak je vedené proti určitému sudcovi disciplinárne konanie či trestné konanie.

7 Záver

Zákonné vyvodenie disciplinárnej zodpovednosti voči sudcovi v podmienkach Slovenskej republiky môže predstavovať nevyhnutný prvok okamžitej reakcie na porušovanie jeho zákonných povinností. Niektoré protiprávne činy (skutky) sudcu môžu predstavovať výlučne porušenie povinností vyplývajúcich z ich stavovských predpisov [napr. správanie, ktoré vzbudzuje oprávnené pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti sudcu podľa § 116 ods. 1 písm. b) zákona o sudcoch a prísediacich]. Niektoré protiprávne činy (skutky) okrem naplnenia skutkovej podstaty disciplinárneho previnenia môžu naplniť aj skutkovú podstatu trestného činu, následkom čoho vzniká potreba adekvátnej trestnoprávnej reakcie.

Avšak potreba okamžitej reakcie v podobe uloženia disciplinárneho opatrenia tým nie je vylúčená. Ak k takej reakcii neprichádza, sudcovi môže byť umožnené opakovanie porušovania povinností, resp. páchanie protiprávneho konania. K tomu pristupuje aspekt absencie generálnej prevencie: sudcovi – porušiteľovi práva – je *de facto* demonštrované, že následkom protiprávneho konania nie je okamžitá reakcia subjektu oprávneného vykonať disciplinárne konanie, ale následkom je výlučne relatívne zdĺhavé trestné konanie (stíhanie). Významným aspektom je aj oslabovanie presvedčenia verejnosti vo fungovanie právneho štátu a realizácie spravodlivosti, ak voči porušeniam povinností sudcu nie je postupované dostatočne rýchlo a adekvátne vážnosti funkcie sudcu.⁶⁴ Naopak,

⁶² Prímerane pozri uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky z 18. decembra 2019, sp. zn. 8 Tdo 1283/2019.

⁶³ Prímerane pozri uznesenie Najvyššieho správneho súdu Českej republiky z 30. septembra 2020, sp. zn. 13 Kss 5/2020.

⁶⁴ Včasný a adekvátny postih previnení sudcov je dôležitým aspektom aj z historickoprávneho pohľadu. Už Zákon XII. tabúl v starom Ríme umožňoval trestne stíhať nepoctivého alebo inak zaujatého sudcu, ktorému v prípade dokázania viny hrozilo uloženie trestu smrti. Zároveň to bol jeden z mála dôvodov, ktorý umožňoval vznesenie odvolania v rímskom procese. K tomu pozri: SKŘEJPEK, M. *Litem suam facere*. In Právněhistorické

disciplinárna zodpovednosť má chrániť česť a povesť povolania sudcu, ako ESLP pripomenul v prípade Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku. Trestná zodpovednosť by mala byť vylúčená len v situáciách, keď uplatnením iného druhu zodpovednosti je možné dosiahnuť naplnenie všetkých funkcií trestného práva.⁶⁵

Súbeh disciplinárneho sankcionovania voči sudcovi na jednej strane a následné trestnoprávne sankcionovanie na strane druhej za totožný skutok má tak svoj praktický zmysel a nie je dôvod ho potláčať v obave z vytvorenia prekážky veci rozhodnutej, keďže disciplinárne konanie voči sudcom nemá trestnú povahu.

Zároveň možno zvýrazniť, že Trestný poriadok umožňuje zohľadniť disciplinárne opatrenie (sankciu) uloženú sudcovi v disciplinárnom konaní v prípade, ak sa proti nemu následne vedie trestné konanie (stíhanie) za totožný skutok, a to najmä v prípade splnenia fakultatívnych dôvodov zastavenia trestného stíhania.

Literatúra

- BELEŠ, A., HAVELKOVÁ, M. Uplatňovanie zásady ne bis in idem pri disciplinárnych konaniach vo väznenstve. *Justičná revue*, roč. 69, 2017, č. 2, s. 149 – 162
- BELEŠ, A. Uplatňovanie zásady ne bis in idem v disciplinárnom konaní vo výkone väzby a výkone trestu – kazuistický pohľad. *Policajná teória a prax*, roč. 25, 2017, č. 3, s. 81 – 95
- BELEŠ, A. Uplatňovanie zásady ne bis in idem pri disciplinárnych konaniach príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov *Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2017*, organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou, v dňoch 30. 3. – 1. 4. 2017, s. 684 – 691
- BERNARD, D. Ne bis in idem - Protector of Defendants' Rights or Jurisdictional Pointsman. *Journal of International Criminal Justice*, roč., 2011, č. 9, č. 4, s. 865
- ČENTÉŠ, J. Súbeh trestného konania a daňového konania a zásada ne bis in idem. *Justičná revue*, roč. 69, 2017, č. 6 – 7, s. 757 – 779
- ČENTÉŠ, J. Trestné činy daňové a zásada ne bis in idem. *Právna úprava správneho trestania [elektronický zdroj]*. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta 2015, s. 74 – 83
- ČENTÉŠ, J. Uplatňovanie zásady ne bis in idem v rozhodnutiach slovenských súdov = Applying the principle of ne bis in idem in decisions of Slovak court. In JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*; Praha : Leges, 2016, s. 129 – 142
- ČENTÉŠ, J. Vybrané aspekty zásady ne bis in idem v trestnom konaní. In *Princíp spravodlivosti v trestnom a správnom súdnom konaní*. Pezinok : Justičná akadémia SR, 2016, s. 156 – 168
- FUCHS, H. RATZ, E. *Wiener Kommentar zur StPO*. Dostupný na rdb.at cit. 11. 11. 2017
- GREGOR, M. Inštitút odvolania vo formulovom a v kogničnom procese. In *Pôžička či úžera? Nútený výkon rozhodnutia – rímskoprávne základy a problémy aplikačnej praxe*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018, s. 41 – 50
- GREGOR, M. Právny postih korupcie v období Rímskej republiky. In 6. slovensko-české stretnutie doktorandov a postdoktorandov. Trnava : Právnická fakulta TU, 2018, s. 47 – 63
- HORVAT, M. *Administratívna zodpovednosť právnických osôb*, Bratislava : Wolters Kluwer, 2017, 263 s.
- JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*. Praha : Leges, 2016, 440 s.
- studie. Praha : Karolinum, 2007, s. 9-18; tiež GREGOR, M. *Inštitút odvolania vo formulovom a v kogničnom procese*. In *Pôžička či úžera? Nútený výkon rozhodnutia – rímskoprávne základy a problémy aplikačnej praxe*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018, s. 41-50.
- ⁶⁵ K tejto myšlienke v kontexte zásady subsidiarity trestnej represie pozri TIBITANZLOVÁ, A. – MULÁK, J. *Ještě několik poznámek na téma zásady subsidiarity trestní represe*. *Trestněprávní revue*, 2018, roč. 17, č. 5, s. 115-120.

- KEISLER, I. Disciplinárny odpovednosť osob ve služebním poměru. Časopis pro právní vědu a praxi, roč. XXIV, 2016, č. 4, s. 623-645
- KMEC, J. – KOSÁŘ, D. – KRATOCHVÍL, J. – BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012, 1 696 s.
- KOŠIČIAROVÁ, S. Princíp ne bis in idem a správne trestanie. Princíp spravodlivosti v trestnom a správnom súdnom konaní. Pezínok : Justičná akadémia SR, 2016, 218 s.
- LACIAK, O. Právo nebyť stíhaný dvakrát za ten istý skutok (ne bis in idem) = Right not to be tried for the same offence (doublejeopardy). In JELÍNEK, J. a kolektiv: Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení. Praha : Leges, 2020, s. 119 – 126
- ĽALÍK, T. Právo na spravodlivý súdny proces a zásada ne bis in idem podľa Dohovoru a správne trestanie. Justičná revue, roč. 67, 2015, č. 12, s. 1381 – 1402
- LINDGEN, E. Handbuch des Disziplinarrechts für Beamte und Richter in Bund und Ländern. Berlin : De Gruyter, 1968, 1264 s.
- MACHAJOVÁ, J. a kol. Všeobecné správne právo. 5. aktualizované vydanie. Bratislava : Eurokódex, 2010, 688 s.
- MILUČKÝ, J. Správne trestanie očami nového Správneho súdneho poriadku. Princíp spravodlivosti v trestnom a správnom súdnom konaní. Pezínok : Justičná akadémia SR, 2016, 218 s.
- MITSOLENGAS, V. EU Criminal Law After Lisbon. Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe. Oxford : Hart Publishing, 2018, 336 s.
- Príručka judikatúry ESLP. Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný (preklad B. Babáková) In Bulletin oddelenia dokumentácie, analytiky a komparatistiky Kancelárie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, s. 46 – 57
- REPA, O. Totožnosť skutku a skutková veta v trestnom práve. Justičná revue, roč. 66, 2014, č. 6 - 7, s. 815 – 821
- ŠAMKO, P. Daňové podvodné konania a ich dokazovanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2015, 419 s.
- SKŘEJPEK, M. Litem suam facere. In: Právněhistorické studie. Praha : Karolinum, 2007, s. 9 – 18.
- SVÁK, J. – PITEK, L. Ne bis in idem v športe? Justičná revue, roč. 61, 2019, č. 1, s. 1 – 14.
- THOMAS III, G. C. Double Jeopardy. The History, the Law. New York : New York University Press, 1998, 355 s.
- TIBITANZLOVÁ, A. – MULÁK, J. Ještě několik poznámek na téma zásady subsidiarity trestní represe. Trestněprávní revue, roč. 17, 2018, č. 5, s. 115 – 120
- VRABKO, M. a kol. Správne právo hmotné. Všeobecná časť. Bratislava : C. H. Beck, 2012, 480 s.

ERRÁTA

v č. 5/2020

na s. 387 hore pri mene Čunderlík:

* má byť Č u n d e r l í k, Ľ., namiesto Čunderlík, J.

na s. 418 dole, namiesto textu:

* JUDr. Mgr. Marián K r o p a j, PhD., Ústav štátu a práva SAV, Bratislava.

má byť správne:

* Prof. JUDr. Mária S r e b a l o v á, PhD., Katedra správneho a environmentálneho práva, Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave.

Za uvedenú tlačovú chybu sa čitateľom, ako aj autorom hlboko ospravedľujeme

redakcia časopisu Právny obzor